

ECDL / ICDL naudojimosi kompiuteriais pradmenys

Programa, versija 1.0

Tikslas

Šis dokumentas išsamiai aprašo *ECDL / ICDL naudojimosi kompiuteriais pradmenų* programą. Programoje nurodomi mokymo(si) rezultatai, aprašomos žinios ir įgūdžiai, kuriuos turi įgyti studijuojantys šį modulį. Ši programa yra pagrindas įgytoms teorinėms žinioms ir praktiniams įgūdžiams patikrinti.

Copyright © 2012 ECDL Foundation

Visos teisės saugomos. Jokia šios publikacijos dalis negali būti atgaminama bet kokia forma, išskyrus atvejį, kai gautas ECDL fondo leidimas. Dėl tokio leidimo reikia kreiptis į leidėją.

Įspėjimas

Nors ECDL fondas, rengdamas šią publikaciją, yra ėmęsis visų priemonių, jis, kaip leidėjas, neteikia jokių garantijų dėl joje esančios informacijos išsamumo. ECDL fondas taip pat neatsako už bet kokias klaidas, praleidimus, netikslumus, praradimus ar žalą, atsiradusią naudojant šią informaciją ar bet kuriuos nurodymus, esančius šioje publikacijoje. ECDL fondas gali savo nuožiūra ir bet kuriuo metu be įspėjimo, pakeisti šį dokumentą.

ECDL fondas (ECDL Foundation) yra *The European Computer Driving Licence Foundation Limited* ir *ECDL Foundation (International) Limited* registruotasis įmonės pavadinimas. *European Computer Driving Licence* (Europos kompiuterio vartotojo pažymėjimas), *ECDL*, *International Computer Driving Licence* (Tarptautinis kompiuterio vartotojo pažymėjimas), *ICDL* ir atitinkami logotipai yra *ECDL fondo* registruotieji prekės ženklai. Visos teisės saugomos.

Naudojimosi kompiuteriais pradmenys

Šiame modulyje aprašytos pagrindinės sąvokos ir įgūdžiai, susiję su kompiuterių ir jų įrenginių naudojimu, failų kūrimu ir valdymu, tinklais ir duomenų apsauga.

Modulio tikslai

Sėkmingai pasirengęs kandidatas gebės:

- suprasti pagrindines sąvokas, susijusias su IKT (informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis), kompiuteriais, įrenginiais ir programine įranga,
- tinkamai įjungti ir išjungti kompiuterį,
- efektyviai tvarkyti kompiuterio darbalaukio piktogramas ir langus,
- tvarkyti operacinės sistemos nuostatus ir naudotis elektroniniu žinynu,
- parengti paprastą dokumentą ir jį išspausdinti,
- efektyviai tvarkyti failus bei aplankus, žinos failų tvarkymo principus,
- suprasti pagrindines laikmenų sąvokas ir mokės naudotis pagalbinėmis programomis didelės apimties failams glaudinti bei suglaudintiems išskleisti,
- suprasti tinklo sąvokas ir prisijungimo galimybes bei mokės prisijungti prie tinklo,
- suprasti duomenų bei įrenginių apsaugos svarbą nuo kenkėjiškosios programinės įrangos (angl. *malware*), suvoks duomenų atsarginių kopijų kūrimo svarbą,
- suprasti apie ekologiškąsias IT (angl. *green IT*), žinos apie priemones neįgaliesiems (angl. *accessibility*) ir apie naudotojo sveikatą.

Kategorija	Žinių sritis	Nr.	Žinios
1 Kompiuteriai ir įrenginiai	1.1 IKT	1.1.1	Suprasti informacijos ir komunikacijos technologijų (IKT) sąvoką.
		1.1.2	Žinoti IKT paslaugų ir naudojimo tipus, tokius kaip interneto paslaugos, mobiliosios technologijos, raštinės dokumentų tvarkymo programos.
	1.2 Aparatinė įranga	1.2.1	Žinoti aparatinės įrangos sąvoką. Žinoti pagrindinius kompiuterių tipus: stalinis, nešiojamasis, planšetinis. Žinoti tokių įrenginių tipus, kaip išmanieji telefonai (angl. <i>smartphone</i>), medijos leistuvai (angl. <i>media player</i>), skaitmeniniai fotoaparatai.
		1.2.2	Žinoti terminus: procesorius, operatyvioji atmintinė (angl. <i>RAM</i>), išorinės atmintinės. Suprasti jų našumo įtaką kompiuteriams ir jų įrenginiams.
		1.2.3	Žinoti pagrindinius integruotos ir išorinės įrangos tipus, tokius kaip spausdintuvas, monitorius, skeneris (skaitytuvas), klaviatūra, pelė, jutiklinio valdymo sritis (angl. <i>trackpad</i>), internetinė vaizdo kamera, garsiakalbiai, mikrofonas, priedavų daugintuvas (angl. <i>docking station</i>).
		1.2.4	Žinoti pagrindinius įvesties ir išvesties priedavus (angl. <i>port</i>), tokius kaip USB, HDMI.
	1.3 Programinė įranga ir licencijos	1.3.1	Suprasti programinės įrangos sąvoką ir mokėti skirti pagrindinius programinės įrangos tipus, tokius kaip operacinė sistema, taikomosios programos. Žinoti, kad programinė įranga gali būti įdiegiama įrenginyje arba tiesiogiai dirbama tinkle, jos neįdiegus.
		1.3.2	Suprasti operacinės sistemos sąvoką ir žinoti kompiuterių bei kitų įrenginių pagrindines operacines sistemas.
		1.3.3	Išvardyti dažnai naudojamas taikomasias programas: raštinės dokumentų tvarkymo, komunikavimo, socialinių tinklų, medijos (angl. <i>media</i>), dizaino, mobiliosios programos.

Kategorija	Žinių sritis	Nr.	Žinios	
		1.3.4	Suprasti galutinio naudotojo licencijos sutarties (angl. <i>end-user license agreement - EULA</i>) sąvoką. Žinoti, kad prieš naudojant programinę įrangą, būtina įsigyti atitinkamą licenciją.	
		1.3.5	Žinoti programinės įrangos licencijų tipus: nuosavybinė (angl. <i>proprietary</i>) programinė įranga, atviroji (angl. <i>open source</i>) programinė įranga, laikinoji (angl. <i>trial version</i>) programinė įranga, laikinai nemokama (angl. <i>shareware</i>) programinė įranga, laisvoji (angl. <i>freeware</i>) programinė įranga.	
	1.4 Kompiuterio įjungimas, išjungimas	1.4.1	Įjungti kompiuterį ir tinkamai registruotis sistemoje naudojantis prisijungimo vardu ir slaptažodžiu.	
		1.4.2	Išsiregistruoti iš sistemos, išjungti, iš naujo paleisti kompiuterį.	
2 Darbalaukis, piktogramos, nuostatos	2.1 Darbalaukis ir piktogramos	2.1.1	Žinoti darbalaukio ir užduočių juostos paskirtį.	
		2.1.2	Atpažinti pagrindines darbalaukio piktogramas: failų, aplankų, taikomųjų programų, spausdintuvų, diskų, šaukinių ir alternatyviųjų vardų (angl. <i>aliases</i>), šiukšlinės.	
		2.1.3	Išrinkti (pažymėti) ir perkelti piktogramas.	
			2.1.4	Mokėti sukurti, pervardyti, perkelti ir pašalinti šaukinius ar alternatyviuosius vardus.
	2.2 Darbas su langais	2.2.1	Atpažinti pagrindines lango dalis: antraštės juostą, meniu juostą, priemonių (įrankių) juostą, juostelę (angl. <i>ribbon</i>), būsenos juostą, slankjuostę.	
		2.2.2	Mokėti atverti, suskleisti, išskleisti, sumažinti, padidinti, perkelti, uždaryti langą ir keisti lango dydį.	
			2.2.3	Mokėti pereiti iš vieno atverto lango į kitą.
	2.3 Priemonės ir nuostatos	2.3.1	Mokėti naudotis elektroninio žinyno funkcijomis.	

Kategorija	Žinių sritis	Nr.	Žinios
		2.3.2	Mokėti peržiūrėti pagrindinę informaciją apie kompiuterio sistemą: operacinės sistemos pavadinimą, versiją, įdiegtą RAM.
		2.3.3	Mokėti pakeisti kompiuterio darbalaukio konfigūracijos nuostatas: datą ir laiką, garso nuostatas, darbalaukio foną, skiriamąją gebą.
		2.3.4	Mokėti pakeisti, pridėti naują ar pašalinti klaviatūros kalbą. Pakeisti numatytąją kalbą.
		2.3.5	Mokėti išjungti nereaguojančią programą.
		2.3.6	Mokėti įdiegti ar pašalinti taikomąją programą.
		2.3.7	Mokėti prie kompiuterio prijungti įrenginį (atmintuką, skaitmeninį fotoaparata ar interneto kamerą, medijos leistuvą). Mokėti saugiai atjungti įrenginį.
		2.3.8	Mokėti kopijuoti viso ekrano ar aktyvios programos lango vaizdą.
3 Išvedimai	<i>3.1 Darbas su tekstu</i>	3.1.1	Mokėti paleisti ir uždaryti tekstų rengyklę. Atverti dokumentą ir jį uždaryti.
		3.1.2	Mokėti rinkti tekstinio dokumento tekstą.
		3.1.3	Mokėti kopijuoti ir perkelti tekstą iš vienos dokumento vietos į kitą ar iš vieno atverto dokumento į kitą. Įterpti ekrano ar aktyvaus lango vaizdo kopiją į dokumentą.
		3.1.4	Įrašyti dokumentą ir suteikti jam pavadinimą.
	<i>3.2 Spausdinimas</i>	3.2.1	Mokėti įdiegti ir pašalinti spausdintuvą. Išspausdinti bandomąjį puslapį.
		3.2.2	Mokėti nustatyti numatytąjį spausdintuvą (jei įdiegti keli).
		3.2.3	Mokėti išspausdinti tekstų rengyklės dokumentą.
		3.2.4	Mokėti peržiūrėti, pristabdyti, paleisti iš naujo, atšaukti spausdinimo užduotį.

Kategorija	Žinių sritis	Nr.	Žinios
4 Failų tvarkymas	<i>4.1 Failų ir aplankų tvarkymo pagrindai</i>	4.1.1	Suprasti, kaip operacinėje sistemoje tvarkomi kompiuterio diskai, aplankai ir failai, suvokti hierarchinę failų sistemos struktūrą. Mokėti naršyti po diskus, aplankus, poaplankius, failus.
		4.1.2	Mokėti atverti failo ar aplanko ypatybių (tokių, kaip pavadinimas, dydis, vieta diske) langą.
		4.1.3	Mokėti pakeisti failų ir aplankų rodinius: išklotinių, piktogramų, sąrašo, išsamios informacijos.
		4.1.4	Gebėti atpažinti dažniausiai naudojamų failų tipus: tekstų, skaičiuoklės, pateikties, nešiojamojo dokumentų formato (PDF), paveikslų, filmuoto vaizdo, suglaudintus ar vykdomųjų programų.
		4.1.5	Mokėti atverti failus, aplankus ar diskus.
		4.1.6	Žinoti korektiško pavadinimų suteikimo aplankams ir failams taisyklę: aplankams ir failams suteikti prasmingus pavadinimus, kurie palengvintų paiešką ir jų tvarkymą.
		4.1.7	Mokėti sukurti aplanką.
		4.1.8	Mokėti pervardyti failą ir aplanką.
		4.1.9	Mokėti surasti failus pagal jų ypatybes: pagal pavadinimą ar jo fragmentą, kuriame gali būti vartojami ir pakaitos simboliai, pagal turinį, pagal modifikavimo datą.
		4.1.10	Mokėti peržiūrėti paskiausiai tvarkytų dokumentų sąrašą.
	<i>4.2 Failų ir aplankų tvarkymas</i>	4.2.1	Mokėti pažymėti pavienius, gretimus ir ne iš eilės einančius failus ir aplankus.
		4.2.2	Mokėti rikiuoti failus pagal pavadinimą, dydį, tipą, modifikavimo datą didėjimo arba mažėjimo tvarka.
		4.2.3	Mokėti kopijuoti, perkelti failus ir aplankus iš vieno aplanko ar disko į kitą.

Kategorija	Žinių sritis	Nr.	Žinios
		4.2.4	Mokėti pašalinti failus ir aplankus – išmesti juos į šiukšlinę. Mokėti atkurti į šiukšlinę išmestus failus ir aplankus į pradinę vietą laikmenoje.
		4.2.5	Mokėti išvalyti šiukšlinę.
	4.3 Laikmenos ir glaudinimas	4.3.1	Žinoti pagrindinius laikmenų tipus: vidinį standųjį diską, išorinį standųjį diską, tinklo diską, kompaktinį, DVD ir „Blu-ray“ diskus, atmintuką, atmintinės kortelę (angl. <i>memory card</i>), internetinę failų saugyklą (angl. <i>online file storage</i>).
		4.3.2	Žinoti failų, aplankų, atmintinės talpos matavimo vienetus: KB, MB, GB, TB.
		4.3.3	Mokėti sužinoti laisvos vietos kiekį atmintinės įrenginyje.
		4.3.4	Suprasti failų ir aplankų glaudinimo tikslą.
		4.3.5	Mokėti suglaudinti failus ir aplankus.
		4.3.6	Mokėti išskeisti suglaudintus failus ir aplankus į nurodytą paskirties vietą.
5 Tinklai	5.1 Tinklų sąvokos	5.1.1	Suprasti kompiuterių tinklo sąvoką. Žinoti tinklo naudojimo tikslą: saugus duomenų ir įrenginių bendrinimas bei prieiga.
		5.1.2	Suprasti interneto sąvoką. Žinoti keletą interneto panaudojimo atvejų: saityną (žiniatinklį, angl. <i>world wide web, www</i>), interneto telefoniją (<i>VoIP</i>), el. paštą ir tikralaikius pokalbius (angl. <i>instant messaging</i>).
		5.1.3	Suprasti terminus: intranetas, virtualusis privatusis tinklas (angl. <i>VPN</i>). Žinoti jų pagrindinius taikymų atvejus.
		5.1.4	Suprasti, ką reiškia duomenų perdavimo sparta. Žinoti, kokiais dydžiais ji matuojama: bitais per sekundę (<i>bps</i>), kilobitais per sekundę (<i>kbps</i>), megabitais per sekundę (<i>mbps</i>), gigabitais per sekundę (<i>gbps</i>).

Kategorija	Žinių sritis	Nr.	Žinios
		5.1.5	Suprasti parsisiuntimo iš tinklo (angl. <i>downloading</i>) ir nusiuntimo į tinklą (angl. <i>uploading</i>) sąvokas.
	5.2 Tinklo prieiga	5.2.1	Žinoti įvairius prisijungimo prie interneto būdus: telefono linija, mobiliuoju ryšiu, kabeliu, belaidžiais ryšiais („wi-fi“, „wi-max“), palydoviniu ryšiu.
		5.2.2	Apibrėžti ir suprasti interneto paslaugos teikėjo (angl. <i>Internet Service Provider - ISP</i>) sąvoką. Suprasti paslaugų užsakymui svarbias interneto prieigos charakteristikas, tokias kaip išsiuntimo sparta, parsisiuntimo sparta, kvota (limitas), kaina.
		5.2.3	Gebėti atpažinti belaidžio (angl. <i>wireless</i>) ryšio būseną: apsaugota/saugioji ar neapsaugota slaptažodžiu.
		5.2.4	Mokėti prisijungti prie belaidžio (angl. <i>wireless</i>) tinklo.
6 Apsauga ir gerovė	6.1 Duomenų ir įrenginių apsauga	6.1.1	Žinoti saugių slaptažodžių parinkimo ir tvarkymo taisykles: parinkti tinkamą jų ilgį, slaptažodžiuose naudoti tam tikrą simbolių derinį, neviešinti slaptažodžių (saugoti nuo kitų asmenų), nuolat keisti slaptažodžius.
		6.1.2	Žinoti užkardos (angl. <i>firewall</i>) sąvoką ir naudojimo tikslą.
		6.1.3	Suprasti, kodėl reikia nuolat daryti atsargines duomenų kopijas į nuotolines atsarginių kopijų saugyklas.
		6.1.4	Žinoti nuolatinio programinės įrangos atnaujinimo svarbą antivirusinėms programoms, taikomosioms programoms, operacinėms sistemoms.
	6.2 Kenkėjiškoji programinė įranga	6.2.1	Suprasti kenkėjiškosios programinės įrangos (angl. <i>malware</i>) sąvoką. Žinoti skirtingus kenkėjiškosios programinės įrangos tipus, tokius kaip kompiuterinis virusas, kirminas, Trojos arklys, šnipinėjimo programos (angl. <i>spyware</i>).

Kategorija	Žinių sritis	Nr.	Žinios
		6.2.2	Suprasti, kaip kompiuteris ar įrenginys gali būti užkrečiamas kenkėjiškosiomis programomis (angl. <i>malware</i>).
		6.2.3	Gebėti naudotis antivirusinėmis programomis ir patikrinti kompiuterius, ar juose nėra virusų.
	6.3 Sveikata ir ekologiškosios IT (angl. <i>green IT</i>)	6.3.1	Suprasti, koku būdu galima užtikrinti gerą dirbančiojo kompiuteriais ar jų įrenginiais savijautą: daryti reguliarias pertraukas, užtikrinti tinkamą apšvietimą ir dirbančiojo laikyseną.
		6.3.2	Žinoti apie kompiuterių ir įrenginių energijos taupymo galimybes: išjungimo, automatinio išsijungimo, ekrano apšvietimo (angl. <i>backlight</i>), miego veiksenos (režimo) nuostatas.
		6.3.3	Žinoti, kad kompiuteriai, jų įrenginiai, akumulatoriai, spausdintuvų kasetės ir popierius gali būti perdirbti.
		6.3.4	Žinoti papildomas priemones naudojimuisi kompiuteriu pagerinti: balso atpažinimo, ekrano turinio skaitymo, ekrano vaizdo padidinimo programos, ekraninė klaviatūra, didelio kontrastingumo nustatymo galimybę.